

FORMAT OVERDRACHTSDOSSIER

Onderwerp:

Kompas Sociaal Domein 2021-2024

Doelstelling:

Missie voor het sociaal domein (tekst uit het Kompas Sociaal Domein)

Een gezond, veilig, sterk, sociaal en inclusief Papendrecht waar alle inwoners de ruimte hebben om mee te doen. Inwoners nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen leven, zorgen voor zichzelf en voor elkaar.

Inhoud:

Iedereen kan in een kwetsbare positie terecht komen en een vorm van ondersteuning nodig hebben uit het sociaal domein. Het sociaal domein is breed en veelomvattend. Het bestaat uit inspanningen die de gemeente verricht voortvloeiend uit de Participatiewet, Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en Wet Inburgering. Verschillende zaken vragen om aandacht omdat het een groot deel van de gemeentelijke begroting beslaat. De uitdagingen zijn complex, de praktische uitvoering staat meer en meer onder druk, de reikwijdte van de gemeentelijk rol dient aangescherpt te worden, de impact van Corona is nog onzeker is en de dynamiek is groot. Daarnaast vindt de besluitvorming op verschillende schaalniveaus plaats.

Het Kompas Sociaal Domein 2021-2024 dat begin 2021 is vastgesteld dient als visiedocument. Het Kompas bepaalt de koers, de samenhang en grip op het sociaal domein voor de komende jaren in de gemeente Papendrecht (samenvatting in de bijlage).

De volgende maatschappelijke partners en verbonden partijen verdienen extra aandacht vanwege complexiteit, dynamiek of besluitvorming:

- **GR Sociaal/Sociale Dienst Drechtsteden:** vanaf 1 januari 2022 is de GR Sociaal het bestuurlijk samenwerkingsverband waarbinnen uitvoering wordt gegeven aan de Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, Wet inburgering en Wmo-maatwerkvoorzieningen. Een aandachtspunt is om de uitvoeringskracht van deze sociale dienst te behouden. Tevens is het van belang om weloverwogen om te gaan met het fenomeen 'lokaal maatwerk'. Dit zijn onderdelen van de genoemde wetten, die de gemeente zelf kan gaan organiseren.
- **GR Dienst Gezondheid & Jeugd:** op Zuid-Holland Zuid-niveau wordt uitvoering gegeven aan een breed palet aan taken (o.a. GGD, bureau leerplicht, Veilig thuis en Serviceorganisatie Jeugd).
- **Sterk Papendrecht:** Sterk Papendrecht is een 'merknaam' waaronder Stichting de Sociale Basis (MEE/Vivenz) en Stichting Jeugdteams ZHZ in Papendrecht opereren. Het opdrachtgeverschap vanuit de gemeente wordt momenteel ingevuld door subsidieafspraken.
 - o **Stichting de Sociale Basis:** bij de Kaderbrief 2022 is besloten tot het niet indexerend van de subsidie en een ombuiging van € 50.000 in 2022 en € 50.000 in 2024. Een aandachtspunt hierbij is de ombuiging die in 2024 wordt doorgevoerd. Ten aanzien van deze ombuiging is in principe bepaald dat deze behaald dient te worden op het onderdeel schoolmaatschappelijk werk. Niettemin staat het gesprek nog open om de ombuiging op een andere wijze in te vullen.
 - o **Stichting Jeugdteams:** de contractering van Stichting Jeugdteams

verliep tot en met 2021 via de Serviceorganisatie Jeugd. De directe, lokale contractering is dus vanaf 2022 een nieuwe taak voor de gemeente. Stichting Jeugdteams vormt de gemeentelijke toegang tot de jeugdhulp.

Team voor behandeling dossier:

Het trekkende team voor behandeling van dit dossier is Team Maatschappelijke Ontwikkeling.

Bestuurlijk opdrachtgevers: Corine Verver en Kees de Ruijter

Ambtelijk opdrachtgever: Talitha Schutte

Ambtelijk opdrachtnemer: Joey Westenberg

Planning / actietermijn:

Het Kompas Sociaal Domein heeft een looptijd tot en met 2024. Eind 2022/begin 2023 zal derhalve een begin moeten worden gemaakt met een opvolger van dit kaderstellend beleidsdocument.

In het Kompas Sociaal Domein is afgesproken dat jaarlijks een uitvoeringsagenda wordt geformuleerd met concrete acties om adaptief en snel in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen.

Randvoorwaarden:

Er zijn meerdere randvoorwaarden belangrijk in dit dossier:

- **Meer regie en monitoring:** de doorontwikkeling en de transformatie van het sociaal domein is iets van de lange adem. Het is geen doel dat bereikt kan worden met een aantal tijdelijke maatregelen. Meer regie en goede monitoring is hierbij nodig en dient verder doorontwikkeld te worden aan de hand van het Kompas Sociaal Domein 2021-2024 (onder meer: versterken accountmanagement en het voeren van het goede zakelijke gesprek). Bestuurlijk is tegelijkertijd ook realiteitszin nodig. De doorontwikkeling heeft tijd nodig en niet alles is (in korte tijd) te meten.
- **Zorg voor consistentste, rust en focus in de beleidsprogramma's:** kijk kritisch naar hoeveel (beleids)projecten realistisch zijn om uit te voeren en wat hierbij wordt gevraagd qua inspanningen – met name parallel naast elkaar – van onze maatschappelijke samenwerkingspartners.
- **Samenwerking en verbinding tussen lokaal en regionaal:** een groot aantal taken worden regionaal en lokaal tot uitvoering gebracht, waarbij er een grote wisselwerking is tussen de verschillende schaalniveaus. Hiervoor is structurele aandacht nodig om te komen tot een goede ketenaanpak die om een meerjarige aanpak vergt zoals de opdracht Gezamenlijk transformeren van de GR Sociaal en Sterk Papendrecht. In ieder geval is waakzaamheid nodig om te voorkomen dat de uitvoering onderling wordt afgeschoven. Dit kan ongewenste neveneffecten veroorzaken. (Bijvoorbeeld: Veilig thuis verwacht meer inzet van Sterk Papendrecht en dat kan weer leiden tot oplopende wachtlijsten bij het jeugdteam).
- **Goede lobby richting het Rijk:** Een effectieve doorontwikkeling van het sociaal domein vraagt om een Rijksoverheid die voldoende middelen en instrumenten ter beschikking stelt. Een goede krachtige lobby met buurgemeenten is belangrijk omdat veel taken in medebewind (er is beperkte beleidsvrijheid) worden uitgevoerd.
- **Voldoende ambtelijke capaciteit:** binnen de organisatie heeft het team Maatschappelijke Ontwikkeling een trekkende rol in de doorontwikkeling van

het sociaal domein. Dit brengt een aanzienlijke tijdsbelasting met zich mee. Hierdoor is het van cruciaal belang dat de beschikbare capaciteit in verhouding staat tot de gestelde ambities.

- **Bemensing van regionale (bestuurlijke) overlegtafels:** de regionale samenwerking is georganiseerd op verschillende schaalniveaus (met name Drechtsteden en Zuid-Holland Zuid) en kent de nodige dynamiek. Ontwikkelingen dienen nauwlettend gevolgd te worden en het is verstandig om de regionale overlegtafels goed te bemensen.

Regio relatie:

Zie voorgaande bullit.

Betrokken teams:

De trekkende rol voor de doorontwikkeling van het sociaal domein is belegd bij team Maatschappelijke Ontwikkeling. Niettemin kan de gehele ambtelijke organisatie bijdragen aan de doorontwikkeling. Denk hierbij bijvoorbeeld aan medewerkers van dienstverlening en handhaving die een signalerende rol kunnen vervullen. Vanuit Teams GROV en Team Beheer kan aandacht worden geschonken aan een goed ingerichte openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeting en bewegen. Enzovoorts.

Relevante financiële informatie:

Ten behoeve van de uitvoering van het sociaal domein is de komende jaren het volgend budget beschikbaar conform de Programmabegroting 2022:

2022	2023	2024	2025	2022
€ 35.778.000	€ 36.103.000	€ 36.356.000	€ 36.711.000	€ 35.778.000

De komende jaren dienen op verschillende onderdelen beheersmaatregelen verder te worden doorgevoerd in het sociaal domein. Dit geldt in het bijzonder voor de Jeugdhulp en de Wmo met als doel de betreffende wet- en regelgeving uitvoerbaar en qua kosten beheersbaar te houden. De beheersmaatregelen vragen hierbij regelmatig om een investering om op termijn een besparing te kunnen realiseren. In ditzelfde kader is het ook relevant dat de Rijksoverheid structureel voldoende budget blijft vrijmaken voor de uitvoering van de taken binnen het sociaal domein.

Risico's of mogelijke risico's:

Er is sprake van meerdere relevante risico's en/of kanttekeningen bij dit onderwerp:

- **Beperkte beleidsvrijheid:** veel zaken binnen het sociaal domein hebben wettelijke verplichtingen waaraan gehouden moet worden en een open eind-karakter. Voorbeelden zijn het huidige Wmo-abonnementstarief en de vrijheid van medisch verwijzers/huisartsen om jeugdigen te verwijzen naar jeugdhulp. Dit soort verplichtingen vanuit landelijke wet- en regelgeving bemoeilijkt het om lokaal goed te kunnen sturen, goed grip te krijgen en waar mogelijk financiële beheersmaatregelen te nemen.
- **Financiële uitvoerbaarheid:** het sociaal domein omvat een groot deel van de gemeentelijke begroting. Omdat de Rijksmiddelen niet altijd voldoende zijn voor de uitvoering van de verschillende taken binnen het sociaal domein, komen zeker richting de toekomst voorzieningen onder druk te staan om Papendrecht als sociale gemeente te behouden. Ambities zullen hiermee in balans moeten worden gebracht.
- **Praktische uitvoerbaarheid:** voor de uitvoering van het sociaal domein zijn professionals en vrijwilligers nodig die de daadwerkelijke ondersteuning aan

inwoners uitvoeren. Door de krapte op de arbeidsmarkt, de (dubbele) vergrijzing en de verwachting dat het aantal vrijwilligers zal afnemen, komt de uitvoering onder druk te staan. Ambities zullen hiermee in balans moeten worden gebracht.

- **Overlappende portefeuilles:** een veelheid van taken is georganiseerd in regionaal verband zoals de GR Sociaal en de GR Dienst Gezondheid & Jeugd. Voor een goede vertegenwoordiging in de bestuurlijke overleggen en het voorkomen van interne ruis is het aan te raden om te zorgen dat de Papendrechtse vertegenwoordiger genoemde aandachtsgebieden ook lokaal in de portefeuille heeft. Dit bevordert een goede en overzichtelijke vertegenwoordiging vanuit Papendrecht binnen de genoemde gremia. Ook in relatie tot Sterk Papendrecht wordt ter overweging meegegeven om te zorgen voor één wethouder als verantwoordelijk portefeuillehouder.

Bijlage 1 Samenvatting: Koersen met kompas

Deze samenvatting beschrijft de visie op het sociaal domein van de gemeente Papendrecht. Deze visie is bedoeld als een kompas en sluit aan op de regionale visie. Het geeft aan waar de gemeente de komende jaren extra aandacht aan wil besteden. Om er zo voor te zorgen dat hulp en ondersteuning aan inwoners die dit het hardst nodig hebben van goede kwaliteit blijft en betaalbaar blijft.

Koers, samenhang en grip op het sociaal domein

Iedereen kan in een kwetsbare positie terecht komen en een vorm van ondersteuning nodig hebben uit het sociaal domein. Het sociaal domein is breed en veelomvattend. Het bestaat uit inspanningen die de gemeente verricht voortvloeiend uit de Participatiewet, Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning, Wet gemeentelijke schuldhelpverlening en Wet Inburgering. Dit visiedocument bepaalt de koers, samenhang en grip op het sociaal domein voor de komende jaren in de gemeente Papendrecht. Met deze visie leggen wij actief de verbinding tussen alle onderdelen die deel uit maken van het sociaal domein en maken we de verbinding met samenhangende beleidsterreinen. Na vaststelling van het visiedocument volgt jaarlijks een uitvoeringsagenda met concrete acties.

De visie als kompas

Missie voor het sociaal domein

Een gezond, veilig, sterk, sociaal en inclusief Papendrecht waar alle inwoners de ruimte hebben om mee te doen. Inwoners nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen leven, zorgen voor zichzelf en voor elkaar.

Stimuleren en faciliteren

De gemeente Papendrecht werkt op twee manieren aan het sociaal domein. Aan de ene kant stimuleren en faciliteren we inwoners om voor zichzelf en anderen te zorgen en hun verantwoordelijkheid te nemen. Aan de andere kant zorgen we voor de benodigde ondersteuning waardoor inwoners zoveel mogelijk zelfstandig kunnen wonen en meedoen. De laatste jaren hebben we hiernaast een extra opgave gekregen. Als gemeente moeten we ervoor zorgen dat we het slimmer en doelmatiger doen om het ook in de toekomst financieel de benodigde ondersteuning te kunnen blijven bieden.

Uitgangspunten

Bij de inrichting van het sociaal domein in Papendrecht hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Wij gaan uit van de eigen (veer)kracht van onze inwoners en die van de samenleving in zijn geheel.
- Wij zetten de gezonde keuze centraal.
- Wij werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen en naar vermogen werkt.
- Wij faciliteren dat de voorzieningen in Papendrecht passend, toegankelijk en dichtbij zijn.
- Het beleid wordt binnen budget uitgevoerd.

Maatschappelijke effecten

De gemeente wil haar taken vervullen binnen de wettelijke en financiële kaders van de gemeentelijke begroting én op een manier die aansluit bij de ondersteuningsbehoefte van onze inwoners. We streven hierbij twee effecten na:

- Toename welzijn en gezondheid: risico's verlagen om in de problemen te komen en in een vroeg stadium signaleren en ondersteunen. Hiermee willen we de inzet van duurdere hulp voorkomen.
- Toename van zelfstandigheid, zelfredzaamheid en participatie bij onze inwoners.

Om deze effecten te bereiken werken we samen met onze inwoners, maatschappelijke partners, omliggende gemeenten en verbonden partijen.

Koers

Een kompas kent vier windstreken. In onze visie noemen wij deze vier richtingen de ontwikkellijnen. Ze staan voor de vier belangrijkste richtingen die wij de komende jaren willen volgen:

1. Intensiveren transformatie binnen het sociaal domein
2. Doorbouwen op een stevige sociale basis
3. Preventief werken
4. Iedereen kan meedoen

Ontwikkellijn 1: Intensivering transformatie binnen het sociaal domein

De eerste ontwikkellijn wordt de meest koersbepalende lijn voor de komende jaren.

Daarbij zijn onze doelen:

1. een zorgzame samenleving waarin mensen naar elkaar omkijken en waar nodig steun krijgen;
2. zorg en ondersteuning voor inwoners die zoveel mogelijk aansluiten op hun persoonlijke (thuis)situatie en de mogelijkheden van hun sociaal netwerk;
3. een stelsel dat zowel minder complex als financieel houdbaar is.

We zetten meer in op het passend maken van het standaard aanbod, zodat er minder vaak een duurdere maatwerkvoorziening moet worden ingezet. Nog meer dan voorheen proberen we waar mogelijk het eigenaarschap en de regie voor de oplossingen bij de inwoners en hun netwerk te laten liggen. We stoppen met maatregelen die onvoldoende bijdragen aan preventief werken en het oplossen van problemen. Om het sociaal domein financieel houdbaar te houden, sturen we op kostenbewustzijn en monitoren we actief op kosten en effect. Dat wordt nog sterker dan voorheen leidend voor de keuze welke hulp en ondersteuning we als gemeente bieden.

We versterken onze integrale aanpak en zorgen voor actieve afstemming zowel binnen als buiten het gemeentehuis. Betrokken eigenaarschap, helder opdrachtgeverschap en nauwe samenwerking (onder andere met het medisch domein) zijn hierin essentieel.

Daarnaast kiezen we de komende jaren nadrukkelijk voor normalisering, demedicalisering en afbakening van de gemeentelijke ondersteuning. Ons uitgangspunt was en blijft dat we het stelsel zo simpel mogelijk inrichten voor onze inwoners en dat het ook op de lange termijn financieel houdbaar wordt en blijft.

De overige drie ontwikkellijnen bouwen voort op de koers die wij de afgelopen jaren reeds zijn ingeslagen. Deze koers heeft ervoor gezorgd dat we in Papendrecht over een solide basis beschikken. Maar ook een solide basis heeft onderhoud en aandacht nodig. Vandaar dat deze ontwikkellijnen ook de komende vier jaar nog onderdeel uit blijven maken van onze visie.

Ontwikkellijn 2: Doorbouwen op een stevige sociale basis

We zien de sociale basis die we nu hebben in Papendrecht bijna als vanzelfsprekend. Dat is het echter niet. De sociale basis heeft en houdt, ook in de komende jaren, onze aandacht. We moeten ervoor zorgen dat ondanks veranderende wetten, COVID-19 en maatschappelijke trends en ontwikkelingen het sociaal domein voor onze inwoners het vangnet voor de toekomst kan blijven. Deze ontwikkellijn beschrijft de bouwstenen waar onze sociale basis in Papendrecht op dit moment uit bestaat en waar we aan blijven werken.

Ontwikkellijn 3: Preventief werken

Het is belangrijk voor onze inwoners en hun familie dat problemen zoveel mogelijk worden voorkomen, zo klein mogelijk blijven en in een vroeg stadium worden gesignaleerd. Ook de samenleving heeft daar baat bij. We moeten ons wel realiseren dat kostenbesparing door preventie vaak na langere tijd pas zichtbaar wordt en vaak moeilijk te bewijzen is. Belangrijke onderdelen in preventie en vroeg signalering zijn:

- Positieve gezondheid
- Bevorderen sociale cohesie en verminderen eenzaamheid
- Ondersteunen en waarderen vrijwilligers en mantelzorgers

Ontwikkellijn 4: Iedereen kan meedoen

De gemeente Papendrecht wil dat iedereen mee kan doen en niemand wordt buitengesloten. Een inclusieve samenleving is een samenleving die naast reguliere oplossingen waar nodig ook oplossingen voor specifieke doelgroepen inzet. Zo kiezen we ervoor om specifiek beleid te voeren op het langer zelfstandig kunnen wonen van ouderen.

Daarnaast zetten we de komende jaren in op de inburgering (statushouders en gezinsmigranten), armoedebestrijding en de aanpak van schulden. Ook de aanpak van personen met verward gedrag en de verandering van Beschermd Wonen naar Thuis in de Wijk vormen belangrijke speerpunten in het beleid in de komende vier jaren.